

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum Quaestionum moralium, in universam Aristotelis philosophi summi Ethicen

Case, John

Francofurtum, 1597

VD16 C 1242

Cap. XIII. - An omnes virtutes morum sint connexae in prudentia?

[urn:nbn:de:bsz:31-109038](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109038)

Resp.

*Non docet, vt ais, sed dicit: non cōcludit, sed obicit,
est enim obiectio non conclusio.*

Opp.

*Septimo Politicorum docet prudentiam maximè
valere ad felicitàem, ergo est nobilior virtus.*

Resp.

*Illic politicam felicitàem intelligit, hic verò theo-
ricam, quæ in seipsa vi sua vertitur.*

Opp.

*Plus prodest ciuitati prudentia per actionem: ergo
est melior quàm sapientia.*

Resp.

*Argumentum non tenet, si essentiam & excellen-
tiam virtutis spectes: Neque id verum est plus prodesse
ciuitati, cum omnis actio à contemplatione fluat, & in
illam tandem redeat & resoluat.*

CAP. XIII.

*An omnes virtutes morum sine connexa
in prudentia?*

VLTIMA in hoc libro dubitatio est,
an omnes virtutes morum aurea
veluti prudentiæ catena denuncian-
tur? affirmat Aristot. deinciri. Sed
vt hoc dilucidius firmitusque probet,
primùm ostendit quasdam à natura no-

bs

bis inesse virtutes, id est, virtutū facultates; ex quibus quasi ex seminibus adhibita industria ipsæ virtutes morum enascuntur, quæ sunt conseruatrices nature. His positis & prælibatis, nec has nec illas valere quicquam demonstrat, si non sit aliqua virtus mentis nempe prudentia, quæ in omni conatu naturæ viam, in omni studio & actione virtutis modum ordinemq; præscribat. Quemadmodum enim graui corpori cōtingit, vt si moueatur sine aspectu, grauiter offendat hoc ipso quod careat aspectu, ita quidē euenit, vt cæco quodam impetu ferantur tū naturæ tum morū virtutes, si oculo prudentiæ nō dirigantur. Cuius lumen si accesserit, magna erit in actione distinctio, summaque laudis & virtutis perfectio. Hinc Socratem partim errasse, partim id quod verum est dixisse ait. Nā quod virtutes omnes prudentiam esse putauit, illum errasse, quod autē eas non sine prudentia esse censuerit, præclare dixisse ait, Quælibet enim virtus nō est ipsa prudentia, nulla tamen virtus sine prudentia spirat. Quippe vt omnes partes plantæ in radice

Prudētiæ necessitas.

Nulla virtus prudentis a-
eat, nec tanē
omnis virtus
est prudentia

dice vniuntur, cum tamen qualibet pars
 nō sit radix ipsa ita omnes virtutes in pru-
 dentia vinciuntur, cū tamen inter se in-
 neant distinctæ & separate. Mirū non est
 videre multas coniunctas vires in vno a-
 nimo, multas lineas in vno centro, mul-
 tas virtutes in vna omnium virtutum pri-
 ma, id est, prudentia. Sed vt hæc accurius
 subtiliusq; demonstrantur, animaduer-
 tendum est prudentiam considerari, vel
 fusè, vt est heroica, vel strictè, vt est distin-
 cta virtus. Si primo modo consideretur,
 nihil aliud est quàm vniuersa virtus: si se-
 cundo modo, est, vt antè definitū, habi-
 tus ex consultatione, solertia, sagacitate
 & sententia cōstitutus, quò verum in re-
 bus agendis cernitur. In hoc sensu acce-
 pta tria præcipuè respicit, rectā rationem
 multiplicem actionis circumstantiam,
 mediorem optimorum electionem hæc
 tria sunt quasi vincula, quibus omnes vir-
 tutes prudentiæ astringuntur. Est ergo ni-
 hil aliud connecti omnes virtutes cū pru-
 dentia, quàm secundū rectæ rationis præ-
 scriptum, electionem & multiplicē cir-
 cūstantiarum ordinem & decorū agere,

Prudentiæ
 considera-
 tio duplex.

Prudentia
 propriè sum-
 pta tria re-
 spicit.

Connecti
 cum prudentia
 virtutes
 quid sit.

Hh Cum

Cū ergo nulla alia virtus præter prudentiam hāc vim & proprietatem habeat, vt actū alterius virtutis eliciat, vt ordinem præscribat (vt medium eligat, vt motum & veluti progressum actionis dirigat: absurdum non est, prudentiam veluti centrum in circulo huius vitæ ponere, vt omnes lineæ virtutum à circumferentia flexæ in se desinant & quasi reuoluantur. Sunt hic qui tot esse prudentias existimant, quot sunt in specie virtutes. Istorum error hinc euenit, quod putarēt fieri non posse aliter hunc nexum & vnionem virtutum, nisi pro circumstātijs cuiuslibet virtutis noua crearetur prudentia, quæ nouas circumstantias, nouasq; agendi rationes in qualibet cōstitueret, quasi verò vna virtus ad hoc præstādum non sufficiat. Dux bonus infinitos milites, vna prudētia paucas virtutes dirigit. Fateor equidē in singulis actionibus cuiuslibet virtutis prudētem actorem esse, fateor etiam aliam aliamq; prudentiam numero huic & illi inherere, distinctam verò specie (quod isti cōtendunt) inesse nego.

Distin-

Prudentia-
rum pluriū
error.

Distinctio.

Virtutes morum sunt connexae in prudentia quoad.

Primam apprehensionem obiecti.
 Praescriptionem circumstantiarum.
 Directionem actionum.
 Usui rectae rationis & electionis.
 Consensum unionemque veri & boni intellectus & voluntatis in ultimo fine acquirendo.

Opp.

Obedire praecepto virtutis est actus virtutis, sed puer potest obedire virtutis praecepto sine prudentia: ergo potest esse actus virtutis sine prudentia.

Resp.

Vt est in puero actus virtutis inchoate, ita est prudentia, quae ad eundem actum producendum sufficit.

Opp.

Multi plebei & infima conditionis homines liberalitatis actum sapientissime sine prudentia praescripto faciunt ergo male demonstratur, quod nullus virtutis actus esse possit sine prudentia.

Resp.

Actus liberalitatis fieri potest, vel

Per se, qui non contingit unquam sine prudentia.
 Per accidens, & sic potest.

Opp.

Prudentia non est ex essentia virtutis moralis: ergo moralis virtus est sine illa. Antecedens probatur, quia una species non est ex essentia alterius.

Hh 2 Resp.

Resp.

Prudentia
quomodo
sit ex essen-
tia virtutis.

Considera-
tur virtus,
vel in

Habitu, & sic prudentia non est ex-
sentia eiusdem.
Actu, & sic est, nam prescribit circum-
stantias actionis.

Opp.

Alia sunt cardinales virtutes prater prudentiam, vt iustitia, temperantia fortitudo: ergo probabile est virtutes etiam cum illis copulari.

Resp.

Docuimus antè reliquas virtutes iustitiam quasi trutinam, temperantiam quasi habenam, fortitudinem quasi columnam, prudentiam quasi regulam vite intueri: hoc autem loco magis vni prudentie virtutes dicuntur, quia nec hæ, nec illa sine prudentia esse possunt.

Dubium.

Vtrum virtutes intellectuales nobiliores sint quàm morales?

Hoc dubium resoluitur in capite precedendi, vbi ostendimus sapientiam multis gradibus dignitatis prudentiam superare: hoc ergo ad presens institutum sufficit, si dicamus virtutes intellectus esse nobiliores moralibus, & quia nobilius subiectum, nempe mentem, & quia nobilius obiectum, nempe Deum, & quia nobiliorem finem, nempe æternam contemplationis quietem habent.

CON-